

Projekt „I Ty możesz zostać Sokratesem - program wzrostu kompetencji ogólnorozwojowych wśród uczniów gimnazjum i szkół podnagimnazjalnych poprzez udział w kursie z zakresu filozofii”, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

dr Krzysztof Kamiński, AHE w Łodzi

ZAJĘCIA Z FILOZOFII W RAMACH PROJEKTU

„I TY MOŻESZ ZOSTAĆ SOKRATESEM”

– do warsztatu nt. prakseologii

Praca jako wartość personalna

Kiedy generalnie mówi się o pracy, to wskazuje się przede wszystkim na jej materialny aspekt w wymiarze fizycznym, zarobkowym, gospodarczym itp. Nawet kiedy mowa jest o pracy w ujęciu moralnym, to praca jest ujmowana jako przedmiot, nie zaś jako podmiot. W ujęciu historycznym, przez długie wieki praca nie była uważana za cnotę moralną, w teoriach etycznych nie było pojęcia pracowitości. A pracowitość na równi z innymi wielkimi wartościami kulturowymi, religijnymi i antropogenetycznymi uposaża wnętrze osobowego życia ludzkiego. Pracy nie można, nie powinno się odłączać od jej podmiotowego wymiaru. Praca ma służyć człowiekowi, poprzez pracę człowiek ma wyrażać siebie.

Prezentowane rozumienie pracy prowadzi do praktycznych wniosków wyrażających się w pragnieniu przezwyciężania własnych słabości, dźwigania się wzwyż. Istnieje wiele cnót (sprawności moralnych) warunkujących pracowitość. Z pracą, łączą się osobowe postawy, które przekładają się na sposób wykonywania pracy. Właściwe funkcjonowanie pracowitości warunkowane jest zatem szeregiem sprawności:

- ✓ **Gorliwość** doskonali człowieka pod względem zaangażowania, żarliwości; oddania się pracy. Gorliwość jest przejawem zamiłowania do pracy *hic et nunc*. Łatwiej jest oddać się

Projekt „I Ty możesz zostać Sokratesem - program wzrostu kompetencji ogólnorozwojowych wśród uczniów gimnazjum i szkół podnagimnazjalnych poprzez udział w kursie z zakresu filozofii”, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

pracy, którą się lubi, która jest atrakcyjna sama w sobie, ale moralność domaga się oddania również takiej pracy, której się nie lubi. Taka postawa ma wypływać z m.in. z poczucia obowiązku. Nieprzykładania się do pracy, pozorowania w pracy nie należy usprawiedliwiać oczekiwaniem na jakąś „swoją” pracę.

- ✓ **Sumiennność** dotyczy staranności wykonywania pracy. Synonimami stają się tu takie pojęcia jak: porządność, rzetelność, solidność, uczciwość pracownicza. Dzieło zyskuje tutaj na swej doskonałości – o ile będzie wykonywane według najlepszej woli i z najwyższymi umiejętnościami.
- ✓ **Pokora** ma chronić człowieka przed popadnięciem w pychę, wyniosłość, zarozumiałość, brakiem krytycyzmu (przedstawiciele niektórych zawodów mają tu szczególne predylekcje). Tymczasem należy się godzić z fragmentarycznym charakterem wykonywanej pracy – dotyczy to wszystkich zawodów. Właściwie rozumiana pokora pracownicza nie jest tożsama z poniżaniem się. Pokora zmierza do zdobycia zdrowej wiary w siebie oraz w sens własnej pracy.
- ✓ **Cierpliwość** jest przejawem dojrzałości w pracy. Jej znaczenie nabiera wagi w chwilach trudnych i pomaga przezwyciężać niedogodności, przykrości a nawet cierpienia w pracy i z powodu pracy. Pomaga także znosić osobiste niepowodzenia.
- ✓ **Długomyślność** (*longanimitas*) polega na spokojnym oczekiwaniu na owoce pracy oddalone w czasie, na razie niewidoczne. Jest to cnota działania „na dalszą metę”. Wielu prac przecież nie da się nigdy przyspieszyć, skrócić.
- ✓ **Wytrwałość** każe rozumieć odległość skutku oraz każe pokonywać ciągnące się trudności i przeciwności. Wytrwałość to niezłomność na czasy kryzysu – by dzieła dokonać.
- ✓ **Zdolność finalizacji** to zdolność ostatecznego i pełnego wykańczania pracy. „Dopinanie na ostatni guzik” ma coś w sobie ze zmysłu estetycznego i integracyjnego. Przejawia się tutaj konsekwencja działania, coś z poczucia honoru mistrza.
- ✓ **Poszukiwawczość** nastawiona jest na poszerzanie możliwości. Nie dotyczy to tylko fachów „z natury” charakteryzujących się odkrywczością. Każdy bowiem jest zobowiązany do

Projekt „I Ty możesz zostać Sokratesem - program wzrostu kompetencji ogólnorozwojowych wśród uczniów gimnazjum i szkół podnagimnazjalnych poprzez udział w kursie z zakresu filozofii”, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

twórczej refleksji nad swoją pracą, do rozwijania swoich kwalifikacji, podnoszenia poziomu własnej pracy, udoskonalania procesu pracy – ulepszania sposobu życia.

- ✓ **Przygotowawczość** zasadza się na uzdolnieniu człowieka do optymalnej realizacji etapu przygotowawczego każdej pracy. Odwrotnością tej postawy jest nieodpowiedzialna improwizacja, która z reguły nie liczy się z zewnętrznymi okolicznościami.
- ✓ **Duch rozwoju i postępu** wyraża się przede wszystkim w dziedzinie mentalności. Dokończoność człowieka jest pomniejszona jeśli tenże nie chce lub nie potrafi przyczyniać się do postępu. Na postawę, ukształtowaną w duchu rozwojowości, składają się odpowiednie poglądy, dążenia, plastyczność osobowości.
- ✓ **Odpowiedzialność** polega przede wszystkim na zdolności przewidywania konsekwencji wynikających z podejmowanych działań oraz na gotowości przyjęcia tych konsekwencji na siebie, włączenia ich w swój własny los.
- ✓ **Współpracowitość** to pierwsza z trzech sprawności typowo społecznych w kontekście cnoty pracy, gdzie akcentowana będzie uświadomiona i celowa zdolność do pracy razem z innymi. Z reguły żadna praca nie jest całkowicie wyizolowana ze środowiska ludzkiego (przynajmniej co do konsekwencji). Pracę jednostki powinno cechować moralne nachylenie ku drugiemu człowiekowi.
- ✓ **Dyspozycyjność** jawi się jako cecha, dzięki której pracą można odpowiednio dysponować dla dobra społeczności. Tutaj praca poddaje się władzy pracowniczej, a w innym ujęciu: istocie, całości i celom w odniesieniu do danej wspólnoty.
- ✓ **Gospodarność** w sensie gospodarowania pracą (własną i cudzą) i odnoszenia jej do najważniejszych potrzeb społecznych.

Pracowitość ukazuje potężną siłę humanizacji ludzkiego życia poprzez właściwie rozumianą i dobrze wykonywaną pracę.